

se učne tvarine za zemljepisje in zgodovino nahaja v zdanjih treh slovenskih berilih. Toda ta ali oni mi utegne ugovarjati, da je te tvarine preveč, da se ne dá vsa prebaviti. Kdor tako sodi, tega najbrže moti dozdanja žalostna izkušnja. Resnica je, da nam do zdaj ni bilo mogoče prebaviti vse predpisane tvarine ter da v realijah nismo nič kaj povoljno napredovali. Toda vzrok temu ne tiči v preobilni tvarini, nego v načinu, po katerem nam je bilo do zdaj poučevati ta predmet. Kakor znano, je po naših mestnih šolah poučni jezik za realije največ nemški, le bolj na podlogi nemških beril, a naša šolska mladina je v ogromni večini slovenske narodnosti. Zaradi tega je učitelj primoran, ako neče prazne slame mlatiti, dotične berilne vaje prelagati v slovenščino. To pa jemlje mnogo druzega časa. Ko učencem nalagamo, da se morajo take pripravljene tvarine do prihodnje ure naučiti, to nalogo zmorejo le tisti učenci, kateri nemščino že od doma znajo; iz slovenskih otrok se pa more z vsemi mogočimi vprašanji le kaj malega izvleči. Pa še ti slabi odgovori so polni slovničnih pogreškov, kateri se morajo zopet s potratu časa vedno popravljati. Da se kratko izrazim: realije se pri nas do zdaj ne učé zaradi realij, nego so le sredstvo, s kojim se misli mladino bolje nemščini privaditi. A tudi tukaj veljá prislovica: da se dvema gospodarjema ne more služiti!

Ker bomo pa v bodoče — *post tot discrimina rerum!* — smeli tudi pri nas realije poučevati v mili materinščini (kar se sicer razven slovenskih pokrajin povsod drugod samo ob sebi umé), bode stvar naravno in kar igraje napredovala. Učitelj bode govoril večinoma prosto, koji način je posebno pri zgodovini potreben; ker bode mladina vsako besedo razumela, jo bode stvar veliko bolj zanimala. Ne bojim se od nikogar ugovora, ako rečem: Od zdaj naprej nam bode moč premljeti iz realij še jedenkrat toliko tvarine, in kar je glavna reč: tvarina bode prešla mladini v meso in kri. Sploh smelo trdim: Slovenska šolska mladina se bode po Ljubljanskih mestnih šolah pričela še le v bodoče v realijah resnobno poučevati, mej tem ko se do slej v tej reči vršé le nekaki slabi, neukretni poizkusi. Po takem razumnem pouku bode pa mladina dobila tudi veselje do stvari, da bode, kadar šoli odraste, rada segala po kaki drugi knjigi te stroke in se tako sama nadalje izobraževala. A še po drugi poti bode ta pouk koristil mladini. Še le v bodoče nam bode namreč lahko ubogati dober svet modrih pedagogov, ki nam velevalo: „Učitelji, delujte pri realnem pouku sploh, osobito pa v zgodovini ne le na razum mladine, temveč blažite tudi njeno srce!“ Do zdaj se po tem modrem svétu pri najboljši volji nismo mogli ravnati, kajti ni se še rodil pedagog, kateri bi nas bil poučil, kako naj delujemo na srce mladine blažljivo v jeziku, katerega ona ne razume! V resnici, pri nas je bil pri poučevanju v realijah narobe svet! Kajti, mej tem, ko se učiteljem onih srečnih narodov, pri kojih se v ljudski šoli razlega izključljivo le materinščina, toplo priporoča: Govorite k otrokom v kolikor le možno priprostem jeziku, da vas bodo lažje razumeli, ker je njihova govorica še nerazvita — se je pri nas uredilo: V mestnih šolah bodi v III. razredu poučni jezik večinoma, v IV. in V. razredu pa ves nemški! Ta ukaz se vidi mislečemu človeku posebno zdaj silno neprimeren, ko znamo, da je po vsej Kranjskeji na spodnjih gimnazijah za te predmete poučni jezik tudi slovenski!

(Dalje prihodnjic.)

Knjiga Slovénka

XIX. veku.

Franz Veriti r. 16. dec. 1771 v trgu Tolmezzo (iz duhovnije Tercja) nadškofije Videmske (Udine), v latinske šole hodil v Vidmu, služil v štacuni trgovski v Po-

žunu, štiri leta v mornarstvu na Laškem, potem bil nekaj časa gospodar doma, nato bogoslovec v Vidmu, posvečen mašnik l. 1800, služil za kaplana v Horjulu, kjer bival takrat Lah župnik Cipriani — v Ljubljani Lah nadškof Brigido —, bil potem duhovni pomočnik l. 1803 v Selčih, 1804 na Krki Dolenjski, l. 1806 vikar v Rovtah, l. 1812 fajmošter v Horjulu, l. 1840 korar v Novomestu, kjer je u. 16. jul. 1849. — „Von Haus aus verstand Veriti kein Wort slawisch; durch beharrlichen Eifer und fleissiges Sprachstudium brachte er es dahin, dass er ein fruchtbarer krainischer Schriftsteller wurde (Šaf. 42. 43).“ — Knjige njegove so:

1) Razlaganje Jesusovih nauk na gori, kakor jih popisuje sveti Matevž 5, 3—10. Perstavik Vere Upanja-Ljubezni. V Ljubljani 1827. 12. 267. Natis. J. Sassenberg; na prodaj A. H. Hón. — Iz te prve njegove knjižice pokaže naj se vsaj iz Predgovora tole:

„Preljubi bravci! Kranjskimu katoliškemu ljudstvu, med katerim sim pet in dvajset let mašnik, sim že zdavnaj želel svoje resnične ljubezni pričevanje dati. Nate! iz dobriga serca majhine bukvice, v' kterih je razlaganje Jezusovih nauk na gori . . . — Ker jest nisim kranjc, sim permoran odkrito spoznati, de je tukaj lohka marsktera beseda neperpravna, ali nepopolnoma: kar prosim mi spregledati. Preljubi bravci! lepo te prosim, beri, premišluj kar bereš, in živi po naukih Jezusovih. Če tako delaš, bodo moje želje dopolnjene. — Moli za-me. Franc Veriti. — Blagorstva I.—VIII. do str. 224. Perstavik: Vera, upanje, ljubezen so nar potrebnišči čednosti, in za tiga voljo zapopadejo veliko nauk, pa tukaj ne boš v vsih naukih podučen, temuč le v enih pomnjan, de bo tvoja vera živa, tvoje upanje pravo, in tvoja ljubezen delavna, de se zve-ličaš (224—265).“

2) Popotnik široke in vozke poti; ali Popisovanje, kako se človek spači, v grehah živi, kako se poboljša, in Bogu služi. Spisal Franc Veriti. V Ljubljani 1828. 8. 238. Natis. L. Eger, na prod. A. H. Hón. — Alegorična pripovedka. — Feliks gre od doma na široko pot, pride v mesto Golufije, Poklic ga reši iz mesta, Angel ga uči, spremi s Svetoželjo na goro v mesto Resnice, obiše sv. Samoto, Čistomisel, gre pred kralja Resnice, obiše Strahbožji, sv. Bogaslužnost, Modrost, Poterpežljivost, Pokoro, Molitev, Čistost, Ponižnost, Pokoršino; Feliks se posvetuje z' Angelam in Svetoželjo; gre sam v hišo sv. Pokore za vselej. — Na primer bodi Predgovor:

„Namen tih bukvic je popisovati, kako človek v' zaderge zleze, kako se iz njih spravi, in potlej bogaboječe živi. Pisal sim ko bi grešne slabosti in keršanske čednosti govorile, de bo branje perljudniši in de se bo moč resnice bolj v živo čutila. Široka pot ni družiga, ko po svojim hudim poželenji živeti. Mesto Golufije pomeni kraljestvo hudičovo, v' kterim so hudobni. Vozka pot ni družiga, ko življenje po zapovedih. Mesto Resnice pomeni kraljestvo Jezusovo, pod kteriga ljubeznivo oblastjo so radi vsi dobri. Beri te bukvice, in jemlji nauke, ko bi bil popotnik Feliks. Varuj se široke poti, in hodi po vozki, de prideš v nebeško kraljestvo.“ Franc Veriti, Fajmašter v Horjulu.

3) Življenje Svetnikov in Prestavni Godovi. I. Bukve. V Ljubljani 1828. 8. XIV. 662. Natis. J. Sassenberg. — II. Bukv. 624. — III. B. 1829. 640. — IV. B. 671. — Kazalo (638) neprestavnih godov (644); nauk (Bog, Bogoslužnost, Beseda — Čas, Cerkev božja veža, Čistost nečistost — 657). Sosebni nauki (671). — Drugega natisa. J. Blaznik. Na prodaj J. Klemenž. I. Bukv. 1831. 8. VIII. 662. — II. B. 1844. 8. VII. 615. — III. B. VI. 634. — IV. 1844. 637. — „An diesem, schon seines Umfanges wegen nicht unbedeutenden Werke hat zuerst gearbeitet der Canonicus Miha Hoffmann; nach seinem Tode vollendete es Franz Veriti; doch nahm an

der Herausgabe auch Andrej Albrecht als Corrector und Revisor der Sprache u. s. w. einen thätigen Antheil. Die erste Auflage war 2200. Ex., die zweite 1500 Ex. stark (Šaf. 130).“ — Na razgled bodi po reči in obliki iz Predgovora, pa sv. Ciril in Metodi p.:

Vsi pravoverniki radi poslušajo, in berejo djanje svetnikov. Slovenci niso v tim slabši od družih: jest vem in pričujem od njih gorečnosti. Dosihmal je zlo malo na svetlobo prišlo od življenja svetnikov v slovenskim jeziku: zato sim jim téle bukve spisal, in z božjo pomočjo jim hočem še druge zaporedama za vse mesce celiga leta spisati, de bodo želje dobrih nasitene.

Očitno spoznam, de so mi pomagali prečastitlivi Gospod Mihael Hofmann, nekdam korar v Novomestu, ktiri so pervi dan Kimovca 1826 v Bogu zaspali. Oni so z stanovitnim pridam, in hvale vredno učenostjo spisali veliko od prestavnih praznikov, od življenja svetnikov, in vse to pomnožili z lepimi nauki. To mi je bilo dobrotljivo v roke dano, in njih pridnost je moje delo zlo polajšala.

Kar sveto pismo pričuje od življenja hudih in dobrih, se more verovati; kar drugi pišejo, in pričujejo, se more modro premisliti, in jim pametno verjeti; zlasti, kadar ni to zoper nobeno razodeto resnico, in je k podučanju. Kar v dobro napeljuje, je pomagljivo, ako bi tudi bile prilike, ktirih je dosti tudi v svetim evangelji: ne smemo pa soditi od mogočnosti gnade božje nad svetniki po svoji slabosti. V popisovanji življenja svetnikov sim se skerbno varoval, kar bi zamoglo vest slabih raniti.

Ljubi Slovenci! berite te in prihodne bukve od svetnikov z mislijo in voljo, svoje življenje poboljšati. Svetniki nas učé ljubiti Boga iz vsiga serca; stanovitno njemu služiti; v pokoršini radovoljno in zvesto živeti; pravično in usmiljeno gospodovati; svoje grešno telo pokoriti; nadloge in krivice voljno poterpeti; storjene krivice popraviti; resnično se spokoriti; sovražnikom zavolj Boga odpušati; po vsih zapovedih stanovitno živeti. Svetniki so bili človeki kot smo mi; vsih stanov so bili kakor mi; v sredi pohujšanja so bili ko mi, pa z gnado božjo so premagovali zapeljive skušnjave, moč hudiča, silo hudobnih in vse. Ne obupajmo, ker Bogu je vse mogoče, in z njegovo gnado zamoremo v nebesa priti. Berite in premišlujte skrivnosti našiga odrešenja, de boste Bogu hvaležni. Berite in premišlujte življenje čiste in mogočne matere božje Marije, kraljice vsih svetnikov (s podobo v I. bukvi), tudi življenje družih svetnikov in svetnic, de se vnemate, in serčno rečete z svetim Avguštinam: Če so oni zamogli, zakaj pa mi ne? Molite za dušo zvestiga Jezusoviga namestnika Gospoda Hofmana, za-me in za druge, ki so se trudili za vaše duše, de bomo z vami v veseli družbi vsih svetih hvalili kralja, in vojvoda svetnikov Jezusa Kristusa, ktiri gospoduje z Očetam, in svetim Duham od vekomaj do vekomaj Amen. Franc Veriti, Fajmašter v' Horjulu.

Prestavni godovi. Nedelja. Nauk. Sploh od vsih nedelj, in praznikov skozi leto. Molitev. — Advent. Nauk. Kaj v Adventu premišljevati, in delati . . . — Neprestavni godovi. I. dan prosenca. Obrezovanje Jezusovo. Novo leto. Nauk. Resnično in berž svoje življenje po Jezusu poboljšati. Molitev. — II. dan svečana. Očiševanje Marije. — Darovanje Jezusovo, ali Svěčnica. Nauk. Iz tiga praznika. — XIII. dan sušca. Ss. Ciril, in Metodi škofa.

„Sveti Ciril (Kiril), in Metodi sta bila brata, pa močnejši združena z gorečo, čisto ljubeznijo, ko z zavezo kervi. Že mlada sta se odpovedala posvetnim dobrotam, in skerbno služila Bogu. Ona bi bila lahko srečna in sloveča na svetu, pa sta si raji drage zaloge perpravljala za nebesa. Ta dva brata sta bila vsa goreča do Boga: zato sta bila tudi goreča za zveličanje bližniga. V sredi devétiga stoletja po Kristusovim rojstvu je bilo veliko Slovincov k pravi veri spreobrnjenih, ali pravih učenikov jim je manjkalo, no-

benih slovenskih bukev še ni bilo in nihče še ni znal slovenskih besedi pisati; zatorej so poslali Slovenci v Carigrad ali Konstantinopol do greškiga cesarja Mihaela III. in ga prosili, da bi jim umnih in dobrih učnikov poslal. Na to jim pošlje Cirila in Metodja. Iz pokoršine in prave ljubezni do Boga in bližnjiga sta zapustila svoj dom in svojiga očeta, po imenu Leona v Tesaloniki, in sta peršla, kakor dva angela, v naše slovenske dežele božje nauke oznanovat! Kmalu sta znajdla k greškim čerkam toliko novih čerk, kolikor jih je za slovenske besede, da se prav po govorjenji pisati zamorejo, potrebno, in sta poslovenila sveto pismo, mašne in druge molitevske bukve. Ker sta imela gorečnost apostelnov, sta bila od rimskiga papeža postavljena namestnika apostelnov. Kralji, oblastniki in podložni, tudi neverni, so jih radi poslušali, in se spreobračali, ker so vidili nad njima resnično brumnost in gorečo skerb vse zveličati. Ta dva sveta učnika sta mogla veliko nadlog in zopernost prestati, vendar do smerti nista jenjala serčno učiti, in ljudi spreobračati^a (str. 537—8.). Nauk. Od čiste, stanovitne in žive vere. Molitev.

4) Razlaganje svetiga Evangelja vsih nedelj in zapovedanih praznikov cerkveniga leta. Spisal Fr. V. V Ljubljani 1830. 8. VIII. 9—640.

5) Terpljenje Jezusa Kristusa Gospoda našiga, kakor so ga vsi štirje evangelisti popisali. V Ljubljani 1831. 8. X. 259. J. Blaznik.

6) Keršanski Katolški Nauk za odrašene ljudi. V Ljubljani 1834. 8. I. in II. Del str. 334. III. 344. IV. 320. V. 319. Nat. Rozalia Eger. Prodaj. J. Klemenž.

7) Keršanski Katolški Nauk za otroke, ki se perpravljajo k sv. obhajilu. V Ljubljani 1836. 12. 220.

8) Perpravljanje k' smerti ali premišljevanje resnic v' srečno smert pomagljivih. V Ljubljani 1841. 8. 258.

9) Premišljevanje terpljenja in smerti Gospoda in Odrešenika našiga Jezusa Kristusa. Spisal Franc Veriti, Korar v' Novomestu. Nat. in zal. Maria Tandler. Prodaj. Andr. Čer, bukvevez. 1845. 8. 256.

10) Mnogi sveti Nauki in Zreki iz bukev Pripovist, Pridgarja, Modrosti in Siraha. Sp. Fr. Veriti, Korar. Nat. M. Tandler v Novomestu 1846. 8. 240.

Spisal je Fr. Veriti še mnogo drugih stvari, ki so ostale v rokopisih na pr.:

a) Dušni Abecednik. Spis šteje 100 celih pol ter ima v abecednem redu neizrečeno veliko krščanskih resnic, ki so obširno razložene in bi jako koristne bile vzlasti pridigarjem. — b) Zapopadik evangelja Jezusa Kristusa v osmerki knjiga I. po spisu sv. Matevža str. 350, sv. Marka str. 246. knj. II. sv. Lukeža 381, sv. Janeza 302. — Zapopadik djanja apostoljskiga, listov svetih apostelnov, in skrivno razodenje. I. Del 8. str. 504. II. D. 539. — c) Pridige vsih Nedelj, in zapovedanih Praznikov cerkveniga leta. Štiri knjige v četrtini od l. 1824—1827 str. à 560—568. — d) Skrivno razodenje. — e) Zakaj in kako je Jezusa ljubiti in mu služiti. — f) Zgodbe iz djanja apostelnov. — g) Življenje nekterih služabnikov božjih. — h) Pridige ob mnogoterih priložnostih. Ena debela knjiga itd.

Na primer bodi še Predgovor iz rokopisa: Skrivno Razodenje svetiga Janeza aposteljna, in nekaj razlaganja. Spisal Franc Veriti korar v' Novomestu 1848. 4. str. 232:

„Ljubi bravič! Sveti Janez apostelj, evangelist in prerok je spisal te bukve, ktere je skrivno razodenje imenoval, na majhnim in pustim otoku Patmos, kateri je permorskemu mestu Efezu nasproti, kamor ga je bil neusmiljeni cesar Domicijan poslal za voljo njegove stanovitosti v veri Jezusovi. Kader je bil cesar Domicijan umerl, mu je bilo perpušeno priti v mesto Efez, kjer je do smerti bil.

Sveti Janez je spisal te bukve, kakor mu je bil Jezus razodel z visokimi besedami in skrivnimi prilikami. V tih bukvah hvali ali svari po zasluženji sedmere škofe v mali Azii. Popisuje preganjanje nevercov zoper cerkev, njeno vojskovanje, zmago in čast. Popiše tudi v skrivnih prilikah strašne nadloge, ktere bodo preganjavce cerkve zadevale.

Ta sveti apostelj in prerok tudi popiše, kar je po božjim razodenji rejel, de se bo hudiga in strašniga poslednje čase godilo; sosebno, kader bo Antikrist prišel na sveti kteri bo cerkev neusmiljeno preganjal. Popiše čast, oblast in mogočnost Jezusovo, kteri bo sovražnike svoje cerkve končal. Popiše tudi nezapopadljivo lepoto nebeškiga kraljestva, kjer se bodo pravi služabniki božji veseljevali vekomaj.

Cerkveni učniki pravijo, de namen tih bukev je pravovernikom dajati upanje in serčnost, de bi zvesto služili Bogu, in serčno preterpeli preganjanje, ker bo Jezus njih krivične preganjavce končal, jih pa vzel v svoje kraljestvo.

De so te bukve visoke in polne skrivnost, njih ime, in njih branje prepriča. Visoke in skrivne so sosebno zato, ker veliko reči v njih popisanih se bo le poslednje čase godilo. Cerkveni učniki niso mogli vsih skrivnost tih bukev razdaniti, so vender nekaj svetlobe dali, zmed kterih so sveti Avguštin, sveti Bazili, Beda, Korneli a Lapide, Bosuet in drugi: njih prizadjanje bo moje pero vodilo.

Keršanski bravic! sprejmi to moje pomanjkljivo delo: pomanjkljivo je, nič pa zoper katoliške resnice, kterim sim po milosti božji iz serca vdan. Kar razumeti ne moreš, naj ti služi v' poniževanje; kar ti je pa razumeti mogoče, obračaj v svoje boljšanje, in čast božjo. Očetu, Sinu in svetimu Duhu bodi hvala zdaj in vekomaj. Amen."

"Franc Veriti, rojen Lah in verli slovenski pisatelj" — je sostavek, ki ga je priobčil L. Pintar v Sloveniji 1848 l. 52. — „Nekoliko iz življenja ranjčiga korarja Franca Veriti-ta“ je spisal L. Jeran v Zgodnji Danici 1849 št. 49. — „Franc Veriti bogaboječ duhovni Ljublanske škofije, Slovencov priden pisatelj“ — popisal Ignac Jugovic, kanonik v Novim mestu — v Drobntinah 1850 str. 116—123. — Ondi je brati na pr.:

"Posebna hvala Slovenšine je, de njo ptujci skoraj bolj obratjajo ino povzdigajo kakor domači rojaki. Kakor hitro se slovenske besede prav lotijo, ino okusijo nje sladke glasove, njo tudi ljubijo; le on slovenski jezik gerdo ima, ki ga ne pozná. Takih neprijatlov je bilo na cente, ino, žali bože! de jih je še. Eni mislijo, de Slovenšine znati potreba — drugi de se nje navučiti mogoče ni. Vse tote in take zamečvavce jezika našiga naj rajni visoko častit gospod Franc Veriti na laž ino v sramoto denejo, oni duhovski oče pobožnih slovenskih bukv, katerih so nam obilno popisali, de so ravno rojen Lah bili (Drobt. str. 116)." — „Kader so l. 1800 došli v Horjul, sromak niso slovenske besede znali. Bil sim — so djali — mutast kaplan (str. 119). Kar pa človek ne zna, se z božjo pomočjo lahko nauči, ako le hoče ino skerbi, kakor naš nevtruden Veriti." — „Kadar so se jeli naročniki na prvo knjigo — Življenje Svetnikov IV. knj. à 1 gld. — zbirati, so se mu nektare muhe posmehovale rekoč: „No, Lah bo nam pa že kaj lepiga spisal.“ Odtod je prišlo, da je prva knjiga le malo naročnikov imela. Pa še komaj je prva knjiga zlato solnce zagledala, so že mogli vsi zabavljivci jezik za zobmi deržati, ker jo je vse hvalilo. Torej se je tudi zgodilo, de se jih je na drugo še čez 1700 naročilo itd. (Slovenija str. 208)." — „Njih slovenska beseda je bila vglajena, lahko vsim zastopna, slovenšina je čedna, ne preolišpana, ampak modro osnovana. Duh pisanja scer ne leta visoko, pa globoko v serce gre. Posvetniga lišpa v njih pismih ne najdeš, pa dobro zerno pobožnosti te bo oživel ino vnelo za pravo keršansko življenje. Pisarija Veriti Franca je sadunosniku podobna, ki ima lepši sadje ko cvet. Hvalo jim vsak domorodic vé . . . Svoje slovenske bukve so spo-

ročili svoji poprejni čedi v Horjuli, kar je latinšine ino pa rokopisov ne natisnenih, so mladim duhovnim novo posvečenim — laške bukve pa škofiji izročili (Drobt. 123).^a — „Ptujega rodu, pa ves dobrega slovenskega duha je bil, zato bo živel njegov spominj med Slovenci od roda do roda (Metelko)!“

Ljudski učitelj in sadjarstvo.

(Julius Jablanczy.)

Dokaj zamore pospeševati ljudski učitelj napredek v sadjarstvu in marsikaj storiti, da postane sadjarstvo vir blagostanja. Na Českem, koder iz sadjarstva nima le mali posestnik svojega dobička, ampak kjer tudi veleposestnik ne zametava te stroke kmetijstva, nahaja se skoraj pri vsaki šoli drevesnica. Tej koristni naredbi na Českem, pa tudi na Moravskem, sme se pripisavati vpliv na tamošnje kmečko ljudstvo, da je ono dobilo ljubezen in razum za sadjarstvo.

V Hesen-u, na Virtemberskem in deloma na Bavarskem nahaja se tudi skoraj pri vsaki šoli drevesnica, katero učitelj pridno oskrbuje ter tako koristi svoji občini. Posebno je pa udomačeno sadjarstvo na belgiških in švedskih šolah, za to pa kmetovalec v teh deželah silno spoštuje sadjarstvo.

Kar se dá v posameznih deželah naše države in v drugih deželah tako lepo izvršiti, to dalo bi se tudi pri nas vpeljati.

Nobena šola na deželi ne smela bi biti brez drevesnice, kajti ona zamore biti ravno tako dober prostor za vzgojo otrok, kot pa učilna soba sama. V srci marsikaterega otroka dá se obuditi kal, ki je pomenljiv za vse njegovo prihodnje življenje.

Drevesnica je učitelju najbolje sredstvo, rastečemu mladenču pokazati vrednost sadjarstva, vzgojo od semenskega zrna noter do dovršenega drevesa. V drevesni seznanjeni se pridni učenec z oplemeničenjem, s škodljivimi mrčesi in z dražimi koristnimi rečmi, katere se globoko vtisnejo v spomin otroka, da jih nikdar ne pozabi, ampak pozneje na svojo korist in korist družih porabi.

Vprašam, ali bodo otroci, koje je učitelj napeljeval k ljubezni in veselju do sadjarstva, poškodovali zlobno drevesa? Mislim, da ne. Spoznanje vrednosti sadnega drevja, spoštovanje javnih nasadov, postane splošno in ne malo deluje se na ta način proti surovosti naše mladine.

Z drevesnico je učitelj v stanu vpeljati v šolo uspešni pouk o sadjarstvu zlasti, za odrastlo mladino, z eno besedo: učitelj osnuje lahko popolno napredovalno šolo za sadjarstvo.

Ako učitelj vzdržava pri svoji šoli drevesnico, more s tem občini še drugo korist nakloniti, kot pouk v sadjarstvu. Ne le, da je iz učiteljeve drevesnice prišlo veliko drevesec v soseskine vrte, ampak marsikateri gospodar, ki je večkrat mimo drevesnice moral iti, sklenil je, se pridno sadjarstva poprijeti. Pa še na drugi način more učitelj delovati. V primernem času naj gre s svojimi večimi učenci, ki so bili v šolski drevesnici pridni, po posameznih vaških vrtih in naj na tamošnjem drevju izvršuje potrebna dela. Jaz omenim od vseh teh del samo eno, to je oplemeničenje, da pokažem, kaj se dá s tem v soseski doseči. Recimo, da je učitelj s svojimi učenci v kakih desetih vrtih precepil taka drevesa, ki dozdej niso rodila ali pa le slabo sadje rodila, z dobrimi vrstami. Čez nekaj let ta drevesa dobro rodijo ter lastnikom lep denar donajajo. Nasledek tega je, da sosedje uvidijo korist tacega dela, oplemeničijo tudi svojo slabo drevje in tako pospešijo sadjarstvo vsemu kraju.